

HOLISTISK MISSION

EN REPLIK TIL ANDREAS ØSTERLUND NIELSEN

Asger Chr. Højlund

Det seneste nummer af Dansk Tidsskrift for Teologi og Kirke (DTTK) bragte en artikel af Andreas Østerlund Nielsen, ”Integritet er det bedste motiv for holistisk mission”, som efterfølgende blev drøftet på et forskerseminar på Menighedsfakultetet. Jeg mener, at det kan være gavnligt, at denne drøftelse også får spalteplads i offentligheden og derfor en replik her.

Sagt meget kort er artiklen ude i et ærinde, som jeg et stykke vej har sympati for. Men det rummer nogle skævheder, som jeg synes er problematiske. Lad mig begynde med en kort beskrivelse af ærindet, sådan som jeg har forstået det. Ærindet er at gøre op med en bestemt frelsesforståelse med dertil hørende missionsforståelse (de to hører uløseligt sammen), nemlig en forståelse, der lægger al vægt på det evige liv. Det evige liv bruges som den afgørende motivation til at tro på Kristus. Selv om denne tro også får implikationer i dette liv, er det menneskets evige skæbne, frelse eller fortabelse i evig forstand, der er det altafgørende, når vi taler om frelse.

En følge af denne frelsesforståelse bliver et meget stærkt fokus på den enkelte. Frelsen er hele tiden et spørgsmål om den enkeltes frelse, den enkeltes evige skæbne, den enkeltes møde med Gud. Også det er en skævhed, et typisk moderne fænomen. Tidligere hørte den enkelte uløseligt sammen med andre: familie, socialt fællesskab osv.

Det fører ifølge Nielsen også til en problematisk egocentricitet i frelsesforståelsen. Det handler om mig og mit. Det handler om opfyldelsen af mine evige behov – en beskyldning man ofte har rettet

mod vækkelsesbevægelserne, for eksempel fra grundtvigsk-tidehversk hold. Det bliver mennesket og dets frygt for at gå fortabt, der kommer til at stå i centrum, ikke Gud og hans gerning, eller næsten. Den beskyldning deler Andreas.

Denne frelsesforståelse fører til en missionsforståelse, som Nielsen også gør op med. Sagt meget kort handler det om en missionsforståelse, som lægger den afgørende vægt på forkyndelse og evangelisation, på det at få mennesker til at tage skridtet og gribe evangeliet i tro. Som i en amerikansk-præget evangelikal kontekst kobles sammen med en effektivitetstænkning, som får mission til at handle om, hvordan man kan få flest muligt til at tage det skridt. Talen om menighedsplantning hører ifølge Nielsen også inden for denne tænke måde.

Over for det ønsker Nielsen at sætte en frelsesforståelse, som ikke først og fremmest fokuserer på det evige og den enkeltes delagtighed i evig frelse, men på dette at komme ind i en ny virkelighed - her og nu, men med evighedsperspektivet som en integreret del af det. Frelsen er begyndt – selv om den endnu ikke er brudt fuldt ud. Og heller ikke kommer til at gøre det på denne side af døden. Her gælder der et “al-lerede-endnu ikke”.

Nielsen gør ikke så meget ud af at sige, hvad denne frelses udgangspunkt er. Der siges ikke meget om Kristus og hans gerning. Til gengæld gør han meget ud af at tale om den som denne nye realitet. At blive frelst er at komme ind i en ny virkelighed. Eller rettere – for Andreas er vel noget ne-

gativ over for det momentane i at ordet “at komme” – frelsen består i at blive integreret i den virkelighed, som Jesus har bragt med sig. Det drejer sig om, at denne virkelighed bliver en integreret del af vores liv. Frelsen får på denne måde mest karakter af vækst.

Det er det, der ligger bag brugen af ordet holistisk mission. Frelsen er ikke bare en åndelig ting. Det er en ubibelsk, moder-nistisk opdeling af mennesket. Frelsen er noget, der berører hele mennesket. Og den berører ikke bare den enkelte, den berører fællesskabet. Frelsen er noget relationalt. Heri er relationen til Gud tænkt med. Men de andre relationer, mennesket står i, betyder lige så meget. Man kan ikke isolere en enkelt af de relationer, mennesket står i, som den afgørende (s. 250).

Hos nogle af talsmændene for en holi-stisk missionsforståelse fører det med sig, at evighedspektivet næsten forsvinder, eller i hvert fald bliver meget underbetonet. Der ønsker Andreas ikke at ende. Det er af artiklens formål at udfolde en missionsforståelse, hvor man undgår det. Og det gør han ved at sige, at evighedspektivet i Det Nye Testamente ikke så meget er en motivation for at bringe evangeliet ud til andre, som en motivation for den kristne til at lade den nye virkelighed præge en.

Og hvad siger jeg så til det? Jeg kan godt følge dig et stykke vej, når det gælder dit opgør med en alt for ensidig vægtlægning på evighedsspørgsmålet i frelsesforståelsen. Det er en stærk tradition, du er oppe imod. Og jeg mener måske, at der skal gås med noget større varsomhed, end du gør. Har spørgsmålet om fortabelsens mulighed virkelig kun relevans for den kristne? Men jeg må indrømme, at også jeg reagerer, når jeg f.eks. hører en sige, at den eneste grund til, at vedkommende er kristen, er det evigt liv. Hvis ikke der var mulighed for at gå fortabt, ville hun ikke være kristen. Det er

slet ikke det, der er den afgørende grund til at jeg er kristen. Når jeg er kristen, er det, fordi jeg har lært Gud at kende igennem Jesus. Jeg har mødt sandheden. Som en uomgængelig virkelighed. Og samtidig som en fantastisk nådesfyldt virkelighed. Jeg kunne ikke forestille mig et liv uden den.

Det har med livet her og nu at gøre – og med evigheden. Som en helhed. Du skal ikke have utak for at have taget det op. Og det kan sagtens for mig føre til nogle af de samme vægtlægninger i mission, som du er ude efter. Igen: næppe så ensidigt. Jeg vil i mødet med andre i høj grad spejle efter troen – som en afgørende ting og et afgørende skridt. Men den virkelighed, der skal føre mennesker til tro, er også for mig meget bredere end forkyndelsen og kaldet til omvendelse. Det er i lige så høj grad, om ikke højere, mødet med troens virkelighed i et konkret liv.

Så din tale om “en bevægelse mod stadig større personlig og fælles integritet” frem for “missiologisk målrettethed” (s. 252), kan jeg godt følge – sml. også talen om “kærlighed til Gud og næsten” som “en mere fundamental beskrivelse af, hvad kristne og kirken er kaldet til at gøre, end ’evangelisation’ og ’socialt ansvar’” (s. 252). Men jeg har samtidig nogle spørgsmål til dig. Og de er for mig ikke uvæsentlige. De hænger ikke mindst sammen med den utroligt lille plads, tro som modtagelse af en gave, syndstilgivelse, Jesus som den, der bærer mig med sit liv – altså stedfortrædelse, eller hvad man vil kalde det – har i din beskrivelse af frelsen.

I din artikel forbindes syndernes forladelse så vidt jeg kan se ensidigt med det, du kalder for “Motiv 1” for mission: betoningen af evighedspektivet. Og når du så – med nogen ret – vil lægge afstand til det (eller den ensidighed, det kan medføre), så kommer du også til at kaste et mistæn-

somhedens skær over talen om syndernes forladelse. Så bliver det til, at frelse *ikke* er syndsforladelse, *men* en konkret virkelighed, et liv.

Se for eksempel afsnittet med overskriften "Frelse er frihed til tjeneste" (s. 250). Fortegnet for frelsen her er "Jesu herredømme". Ikke i betydningen: et tilhørsforhold, en udfrielse fra et andet herredømme (se f.eks. Luthers udfoldelse af den anden trosartikels bekendelse til Jesus som Herre i hans lille katekismus), men i betydningen: et lydighedsforhold. Det drejer sig om "en opgave". Ikke om "at tage imod frelsen", men om at "blive involveret i en frelsens tjeneste". Eller som det hedder længere nede: Frelsen handler ikke om at modtage liv, men om at give liv.

Det viser sig i fortsættelsen også i udlægningen af, hvad tro er for noget. Tro er ikke "en modtagelse af et privilegium, men en indføring i en ny realitet" (s. 251). Den er "i højere grad tilpasning til en ny realitet end tilegnelse af en individuel redning".

Ordet "individuel" kan måske dække dig ind i forhold til kritik. For også jeg er skeptisk over for den alt for individualistisk betoning. Men hvad hvis man strøg ord "individuel" og talte om frelsen som modtagelse af redning. Er troen da stadig mere en tilpasning end en modtagelse?

Og sådan synes jeg, du stiller tingene op igen og igen. Vigtige ord som syndstilgivelse, gave, modtagelse osv., kobles sammen med ord som privilegium, noget, der eksklusivt gælder mig, noget der handler om evigheden alene, og får dermed noget negativt over sig. Og over for det stilles - ikke et liv i tro, et liv båret af Kristus, men

- tjeneste, vækst i hellighed osv. Men er der ikke en plads imellem de to, som du helt forbigår? Nemlig et liv her og nu (og i evigheden) - med Kristi liv og gave og troen på det som vedvarende udgangspunkt og omdrejningspunkt?

Min fornemmelse er, at du i din iver efter at understrege det holistiske (jf. også din introduktion til det samme nummer af DTTK, med afvisningen af at operere med et både-og af forkyndelse og socialt ansvar for i stedet at tale om dem som en enhed, hvor det ikke er muligt at skelne) underkender gudsrelationens betydning. Sådan som jeg læser din artikel, bliver gudsrelationen for dig kun en blandt flere relationer. Og så bliver det for mig helt skævt. Gudsrelationen er for mig at se det afgørende og bærende i det hele. Det er den, der er blevet brudt - med konsekvenser på alle planer. Og det er den, der er blevet genoprettet i Kristus - med konsekvenser på alle planer.

Det bemærkelsesværdige er, at du i en anmeldelse af Chris Wrights bog om mission i det samme nummer af DTTK, midt i din begejstring over bogen, ser den samme skævhed hos Chris Wright: "Fra et luthersk, korsteologisk perspektiv vil Wrights fremstilling dog kunne beriges med et stærkere blik for, hvordan Gud gøre mennesker og verden hel gennem afmagt og tilgivelse". Eller misforstår jeg dig? Tænker du også her mere på tilgivelse som et fortegn for vores liv, end for Guds forhold til os?

Det jeg mangler i din artikel og i din frelsesforståelse, er hvad vi med Luther ville kalde gaveaspektet i den kristne tro. Det som bærer alt det andet.